

УДК 329.14(564.3)(045)

Рух соціал-демократів (ЕДЕК) у партійній системі Кіпру

Ю.Ф. ЯСИРОВА

Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна, E-mail: juliya_yasirova@ukr.net

Авторське резюме

Партійна система Республіки Кіпр формувалася поступово навколо чотирьох основних партій: Демократичний збір / ДІСІ, Прогресивна партія трудового народу Кіпру / АКЕЛ, Демократична партія / ДІКО, Рух соціал-демократів / ЕДЕК. В умовах фінансової кризи, що охопила Кіпр і вимагає швидких відповідей і своєчасної реакції політичних еліт, актуалізуються питання функціонування окремих партій, які представлені у парламенті і безпосередньо впливають на процес прийняття рішень. У даній статті розглядається політична партія Республіки Кіпр - Рух за соціал-демократію / ЕДЕК. Метою дослідження є визначення її місця в партійній системі країни. У статті розглянуто умови створення та етапи становлення Руху соціал-демократів. Проаналізовано ідеологічні засади діяльності партії і політичну програму на сучасному етапі. Досліджено електоральну підтримку ЕДЕК.

Ключові слова: політична партія, Рух соціал-демократів (ЕДЕК), програмні засади, вибори, електоральна підтримка.

Movement of social democrats (EDEK) in the Cyprus party system

Yu.F. YASIROVA

Mariupol state university, Mariupol, Ukraine, E-mail: juliya_yasirova@ukr.net

Abstract

The party system of the Republic of Cyprus formed over the four main parties: Democratic Rally / DISI, Progressive Party of Working People / AKEL, Democratic Party / DIKO, Movement of Social Democrats / EDEK. The conditions of financial crisis in Cyprus require prompt replies and timely reaction from the political elites, the activities of separate parties that have representatives in parliament and direct impact on the decision-making process are still very actual. This article examines development of the party EDEK. The aim of the study is to determine its place in the country party system. The article considers the conditions of creation and formative stages of the of the Movement of Social Democrats. The ideological foundations of the party and current political agenda are analyzed. The EDEK electoral support is studied.

Key words: political party, Movement of Social Democrats / EDEK, program principles, elections, electoral support.

Постановка проблеми. В демократичних країнах одним з найважливіших державних інститутів є політичні партії. Виступаючи посередниками між владою та народом, саме вони беруть участь у діяльності законодавчих органів та управлінських структур, формують політичні доктрини та програми розвитку суспільства. Кожна партія займає певну ланку в партійній системі країни, маючи більшу чи меншу політичну вагу: одні мають визначальний вплив, інші – взагалі не користуються підтримкою населення [2, с. 85]. В цьому контексті важливість набуває дослідження партійних систем та місця окремих партій у політичній системі демократичних країн.

Так, партійна система Республіки Кіпр формувалася поступово навколо чотирьох основних партій: Демократичний збір / ДІСІ, Прогресивна партія трудового народу Кіпру / АКЕЛ, Демократична партія / ДІКО, Рух соціал-демократів / ЕДЕК. Вони створювалися у визначні для Кіпру 1960-1970 рр. (від здобуття незалежності, міжобщинних заворушень до перевороту і турецького вторгнення) і проявили стійкість до кризових умов, зберігаючи стабільність політичної системи країни [13]. В умовах фінансової кризи, яка охопила Кіпр і потребує

швидких відповідей та своєчасної реакції політичних еліт, актуалізуються питання функціонування окремих партій, які представлені в парламенті і безпосередньо впливають на процес прийняття рішень. Однією з них є Рух соціал-демократів / ЕДЕК. Цим обумовлена актуальність теми нашого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями розвитку партійної системи Кіпру загалом та функціонування окремих політичних партій зокрема займаються зарубіжні науковці, які розглядають їх у рамках більш широких досліджень стосовно історії країни, політичної системи країни. Серед них Агапіу-Джозефідс К., Кірьяку А., Папаянеас С., Стильянідіс С. і т.д. Найбільший інтерес представляють праці Кацуридаса Я. та Сепоса А. Їхні дослідження торкаються питань європейської інтеграції Кіпру, а політичні партії розглядаються в контексті європеїзації країни.

Метою дослідження є визначення місця соціал-демократичної партії Кіпру в партійній системі країни. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: проаналізувати програмні засади партії, розглянути позиції з нагальних питань політич-

ного курсу країни, а також охарактеризувати електоральну підтримку на виборах.

Виклад основного матеріалу. Об'єднуючи прихильників відновлення демократії в Греції та підтримуючи реформаторський курс президента Макарія III, партія Рух соціал-демократів (Κίνημα Σοσιαλδημοκρατών, Movement of Social Democrats, ЕДЕК) була створена в 1969 р. як Об'єднаний демократичний союз центру (Ενιαία Δημοκρατική Ένωση Κέντρου). Засновником першої соціалістичної партії на Кіпрі став Васос Ліссарідіс [13]. Як зазначено в Установчій декларації, стимулами до створення ЕДЕК стали, по-перше, необхідність вирішення кіпрської проблеми, по-друге, необхідність уникнення поляризації в політичному житті країни [4]. Адже з одного боку існувала комуністична партія АΚΕΛ, яку підтримував робітничий клас, з іншого праві сили на чолі з Г. Клірідісом та П. Йоркадзісом. ЕДЕК була покликана прокласти міст між їхніми протиріччями в інтересах народу. Одразу було створено молодіжну організацію партії, розпочалось формування партійних осередків у селах.

Серед програмних принципів ЕДЕК було проголошено наступні: міжпартійне співробітництво у вирішенні кіпрської проблеми; політика неприєднання та позитивного нейтралітету; підтримка кооперативного руху; впровадження державного плану надання медичного обслуговування; безкоштовна освіта; державний контроль за банками і т.д. В підтвердження цих принципам на Всекіпрському Установчому з'їзді партії 1970 р. В. Ліссарідіс проголосив підтримку всіх рухів визволення, руху неприєднання, осуд колонізації та расистських режимів. Принцип невтручання у внутрішні справи та мирне вирішення конфліктів, право народу самостійно визначати політичну та економічну систему держави стали невід'ємними гаслами Об'єднаного демократичного союзу центру [4].

Тобто, від початку партія соціал-демократів створювалася в контексті необхідності організації політичного життя Республіки Кіпр. Платформою ЕДЕК став соціалізм, як середина ідеологія між традиційними лівим і правим спрямуваннями.

В 2000 р. Об'єднаний демократичний союз центру було перейменовано в Рух соціал-демократів. На той момент партія вже налагодила тісні відносини з соціалістичними партіями та національно визвольними рухами по всьому світу. В 1999 р. вона стала повноправним членом Соцінтерну. Статут нової/старої політичної партії включав до себе положення стосовно ідеології, принципів діяльності, внутрішньопартійної демократії і принципів внутрішньої організації партії. Так, метою ЕДЕК визначено громадянське суспільство, пріоритетами якого є якість життя, навколишнє середовище,

здоров'я, право на працю і освіту, а ринкова економіка та соціальна солідарність визнаються першочерговими умовами економічного розвитку. Ініціативи в підтримку збереження культурної спадщини, децентралізація влади та збільшення зобов'язань самоврядування, модернізація суспільного сектора та просування меритократії і раціонального управління державним бюджетом стають не менш важливими для соціал-демократів Кіпру. Окреме місце серед положень статуту займають питання пов'язані з вирішенням кіпрської проблеми. Мирне вирішення проблеми та єдиний Кіпр в демократичній Європі стають основними точками опору [6].

На сучасному етапі Рух за соціал-демократію керується Програмною декларацією, яка була прийнята на Всекіпрському з'їзді у травні 2012 р. Відповідно до неї неоліберальна практика призвела до зниження рівня життя, неефективність уряду накопичує проблеми в галузі безпеки, освіти, охорони здоров'я, провокаційна поведінка президента Хрістофіаса, нетерпимість до критики погіршують якість демократії. А партії АΚΕΛ та ДІСІ, дотримуючись крайньо протилежних позицій, жертвують перспективами реформ у суспільстві, економіці та політичній системі. Цим підкреслюється необхідність змін [12].

ЕДЕК структурує свої пропозиції за двома напрямками. По-перше, це реформування держави, інституціоналізація сучасних шляхів управління, забезпечення прозорості та ефективності. По-друге, підвищення участі громадян у контролі за владою, покращення роботи представницьких органів. Серед конкретних пропозицій партії створення конкурентоспроможної та соціально орієнтованої економіки шляхом контролю за ухиленням від оподаткування, популяризація підприємництва серед молоді, розвиток зеленої економіки, нова стратегія розвитку туризму, освітня реформа і спрямування інвестицій в інноваційні дослідження [3].

Стосовно економічних питань у декларації визначаються три напрями по здоланню кризи: боротьба з податковим шахрайством та підвищення доходів від податкового збору, стримування зростання витрат, зміцнення національної конкурентоспроможності. Серед конкретних заходів: модернізація податкового законодавства, створення стимулів для зміцнення і розвитку туристичної галузі, співробітництво приватного і державного секторів. В той же час ЕДЕК продовжує підтримувати пільги для сиріт та допомогу студентам. Характерною рисою програми виступає пропозиція збільшення ПДВ. Соціал-демократи обґрунтовують свою позицію тим, що бездіяльність діючого уряду не залишає іншого вибору, ніж вживання і таких заходів. Адже вихід із кризи

неможливий тільки за рахунок реформ у сфері оподаткування, що можуть істотно нашкодити підприємницькому клімату. У відновленні макроекономічної стабільності шляхом усунення дисбалансів в економіці партія бачить ще один із шляхів до розвитку. «Підвищення конкурентоспроможності економіки можливо досягти шляхом розвитку нових галузей у сфері послуг, таких як освіта, здоров'я, створення сучасних гнучких виробничих одиниць і т.д.». Будівництво, податкові пільги, створення фонду для забезпечення кредитування малого бізнесу, а також відкриття казино, відповідно до програми, можуть стати стимулами розвитку [10]. Кіпрська проблема посідає окреме місце серед положень декларації. Вона визнається проблемою вторгнення, окупації та етнічних чисток Туреччиною. Необхідними умовами вичерпання проблеми стають припинення турецької військової окупації, забезпечення єдності держави, економіки в рамках федерального устрою держави, ліквідація колонізаційних поселень та забезпечення права повернення біженців, нова система безпеки заснована на співробітництві з ООН та ЄС, повний контроль Кіпром над повітряним простором, територіальними водами, виключною економічною зоною. ЕДЕК окрему увагу приділяє переговорному процесу. Визначається необхідність змінити стратегію переговорів, переоцінити загалом зовнішню політику Кіпру в рамках вирішення кіпрської проблеми. Необхідною визнається участь у переговорах усіх членів РБ ООН, особливо Росії, Франції та Китаю. Але в той же час зазначається, що рішення може бути прийнято тільки двома безпосередніми сторонами конфлікту [7].

Частиною програми Руху соціал-демократів 2012 р. стали також питання оборони. Зазначається, що доки продовжується турецька окупація, доти існує турецька загроза. Тому оборона є основним фактором у національній стратегії. Саме в цьому контексті на перший план висувається зміцнення і розширення можливостей оперативних дій і сил стримування, а також структуроване співробітництво в цій сфері з Грецією [3].

Відтак Програмна декларація 2012 р. акумулює в собі пропозиції та положення ЕДЕК за актуальними для Республіки Кіпр питаннями. Велику увагу традиційно приділено вирішенню кіпрської проблеми. Економічна криза також залишила слід, адже центральними питаннями декларації стали саме економічні.

Загострення фінансової кризи на Кіпрі в березні 2013 р., пов'язане з непрацездатністю банківської системи країни, привело до необхідності розробки плану дій з виходу з неї, політичного курсу, який би знову поставив Кіпр на шлях розвитку. Партія ЕДЕК не залишилася в стороні, оперативно відреагувавши на нові

виклики. Так, уже на початку квітня головою партії Я. Оміру було представлено позиції щодо цього питання [8]. В першу чергу, соціал-демократи зазначають, що криза підкреслила відсутність прозорості в галузі управління, що стосується не тільки Кіпру, але й всієї Європи. Неолібералізм і нерегульований капіталізм призвели до соціальних хвилювань і масової бідності, а європейські гегемонічні порядки на чолі з Німеччиною – до соціальної катастрофи в південній Європі.

Основна відповідальність за економічну трагедію покладається на уряд, адже затримка в прийнятті необхідних заходів призвела до падіння фінансових показників, вибуху безробіття. Результатом чого стала необхідність звернення Кіпром до Європейського стабілізаційного механізму. Таким чином, на думку Я. Оміру, «Кіпр ув'язнюється в неокolonіальній кайдани». Угода від 25 березня з Євротрійкою, яка передбачає обкладання податком депозитів у розмірі понад 100 тисяч євро, реструктуризацію і ліквідацію найбільших банків країни Bank of Cyprus («Банк Кіпру») та Cyprus Popular Bank («Кіпрський народний банк») визнається ним нищівною. Адже ці два банки він називає «легенями», якими дихала кіпрська фінансова система.

В таких умовах єдиним рішенням проблеми визнається створення соціально орієнтованої економіки з сильним державним контролем, механізмами регулювання, перерозподілом багатств на користь нужденних верств населення. Головним завданням є підготовка для швидкого звільнення від кредитних угод і домовленостей. Тому ЕДЕК пропонує план виходу з меморандуму, який включає реструктуризацію кредитів, термін погашення яких закінчується, збільшення доходів і зменшення витрат, видобуток природного газу, міждержавні угоди, створення фонду солідарності. В той же час підкреслюється, що метою партії є визволення від домовленостей з Трійкою, а не вихід із Єврозони. Але необхідно вивчити і всі можливі аспекти проблеми: валютна, фінансова політика, кредитний сектор, правовий, політичний та геостратегічний аспекти. ЕДЕК, беручи на себе ініціативу, пропонує створити Національний форум для формування пропозицій виходу з меморандуму [11].

Позиція ЕДЕК чітко проявилася на парламентському голосуванні. Адже до підписання домовленостей 25 березня на голосування був поставлений урядовий законопроект про введення одноразового податку на банківські депозити, що стало умовою виділення Єврогрупою допомоги в 10 млрд. євро. Він містив два пункти – ввести одноразовий податок у 6,75% на депозити до 100 тисяч євро; ввести одноразовий податок у 9,9% на внески, що перевищують 100 тисяч євро [1]. Соціал-демократи

категорично виступили проти таких заходів разом з опозиційними АКЕЛ та Європейською партією. Правоцентристській правлячій партії ДІСІ на чолі з президентом Н. Анастасіадісом за підтримки партії ДІКО для прийняття законопроекту потрібно було отримати в підтримку 29 голосів. У разі рівності голосів (28-28), вирішальне значення мав би голос спікера парламенту, соціал-демократа Я. Оміру [8]. Тому відхилення законопроекту стало закономірним результатом дій ЕДЕК. Як було зазначено в заяві партії «ЕДЕК виходить на першу лінію боротьби» [11].

Отже, Рух соціал-демократів починає свою активну діяльність ще від самої незалежності острова, стаючи однією з перших політичних партій. За своєї присутності на політичній сцені Кіпру ЕДЕК бере участь у виборах і має сильні позиції в парламенті та місцевих органах влади. Парламентські вибори 1970 р. були другими для незалежного Кіпру, греки-кіпріоти мали 35 місць у парламенті. Тоді, позиціонуючи себе як середню силу між лівими та правими, ЕДЕК постає перед виборцями разом з партією лівого спрямування АКЕЛ та трьома новоутвореними політичними союзами правого спрямування, які практично не мали між собою ідеологічних розбіжностей. Соціал-демократи набирають 13,4% голосів виборців і отримують 2 місця в Палаті Представників [13]. На виборах 1976 та 1981 рр. партія трохи наростила представництво отримавши 4 і 3 місця відповідно.

Вибори 1985 р. були ознаменовані збільшенням кількості місць у парламенті з 50 до 80, де греки-кіпріоти мали зайняти 56. Саме тоді ЕДЕК отримала найбільше за свою історію місць у парламенті – 6, зібравши 11,07% голосів. У той час як найбільшу кількість місць отримала ДІСІ – 19, а ДІКО і АКЕЛ – 16 і 15 відповідно. Цей період став визначним для партії ще й тому, що протягом 1985-1991 рр. голова партії В. Ліссарідіс був обраний Головою Палати Представників, який, по суті, є другою людиною в державі після Президента. За результатами виборів 1991 р. соціал-демократи отримали 7 місць у парламенті. Отже, незважаючи на невелику кількість своїх представників у парламенті, починаючи з 1985 р. ЕДЕК мала досить великий вплив на процес прийняття політичних рішень.

Надалі, на парламентських виборах 1996, 2001, 2006, 2011 рр., партія отримувала по 5 місць. В результаті останніх парламентських виборів 2011 р. голова партії вдруге за її історію стає Головою Палати Представників, яким і став Янакіс Оміру. Постійне представництво в парламенті протягом цього періоду поряд з соціал-демократами мають АКЕЛ, ДІСІ, ДІКО [5].

Враховуючи той факт, що Кіпр є прези-

дентською республікою, в якій президент відіграє значну роль, поєднуючи функції голови держави та голови уряду, не менш важливим для партій є призначення саме їхнього представника на цій посаді. Таким чином, партія соціал-демократів Кіпру, починаючи з 1983 р., висуває своїх кандидатів на посаду Президента Республіки. Так, 1983 і 1988 рр. кандидатом стає голова партії В. Ліссарідіс., який набирає 9,22% та 18,64% відповідно. І якщо на виборах 1983 р. ще в першому турі виграє С. Кіпріану (ДІКО), то на виборах 1988 р. виграє Й. Васіліу (незалежний кандидат за підтримки АКЕЛ) у другому турі, де він отримав підтримку ЕДЕК. На виборах 1993 р. і 1998 ЕДЕК разом з ДІКО висувають кандидатуру П. Пасхалідіса, який отримує 18,64% голосів 1993 р., а в 1998 р. ЕДЕК знову висуває кандидатуру В. Ліссарідіса, який отримує 10,59%. В 2003 р. обраним президентом став Т. Пападопулос, який за підтримки АКЕЛ-ДІКО-ЕДЕК та Екологічного руху ще в першому турі отримав 51,51% голосів. На виборах 2008 р. ЕДЕК знову підтримала Т. Пападопулоса – 31,79%, а в другому турі віддала перевагу представнику АКЕЛ Д. Хрістофіасу, який і став президентом республіки [14].

Вибори 2013 р. стали дуже важливими як для подальшого розвитку країни, адже проводилися якраз у розпал кризи і саме від новообраного президента залежав подальший політичний курс Кіпру. ЕДЕК не висунула жодної кандидатури, а лише підтримала незалежного кандидата Й. Лілікаса, який отримав 24,93%. У другому турі соціал-демократи не підтримали ні Н. Анастасіадіса (ДІСІ) ні С. Маласа (АКЕЛ) [11].

Тобто, просуваючи ідеї соціал-демократії, ЕДЕК користується постійною підтримкою виборців маючи стабільне парламентське представництво. В той же час, тричі висуваючи кандидатуру голови партії В. Ліссарідіса на посаду Президента, Рух жодного разу не святкував перемогу на президентських виборах. Тим не менш, ЕДЕК і сьогодні намагається відігравати провідну роль у запобіганні поляризації, зміцнити проміжний політичний простір.

Висновки. Таким чином, Рух соціал-демократів, незважаючи на складні умови, в яких засновувалася і починала своє функціонування партія, зміг з самого початку зайняти впевнені позиції в партійній системі Кіпру. Результати виборів дають змогу говорити про те, що партія має постійну електоральну підтримку. Це дозволяє соціал-демократам мати стабільну кількість представників у парламенті, яка, до речі, не змінюється з 1996 р. у кількості 5 депутатів, навіть в роки кризи. Такі результати можуть бути проявом невідповідності гасел партії нагальним питанням і потребам суспільства. Або ж партія неохоче вдається до змін в умовах по-

літичної конкуренції і поступається сильним позиціям провідних АΚΕΛІ та ΔΙΣΙ. З іншого боку, така стабільність може бути, навпаки, ознакою успіху роботи.

Позиціонуючи себе як серединну ланку між традиційними лівими та правими силами ще від початку діяльності, сьогодні партія ΕΔΕΚ постає в рядах опозиції уряду правих сил. Невід'ємною частиною програмних засад партії постають положення стосовно кіпрської проблеми, засновані на необхідності співробітництва у вирішенні конфлікту, в тому числі і з усіма членами РВ ООН, та на федеративному устрої єдиного Кіпру. Сьогодні найбільшої уваги надано економічним питанням. Тут соціал-демократи, не виходячи за рамки своєї ідеології, традиційно пропонують створення со-

ціально орієнтованої економіки за врахування всіх пільг. Критика неоліберальних практик і капіталізму стає основою програми економічного розвитку, а звільнення від кредитних угод з Єврогрупою – ключовим антикризовим заходом. Отже, ΕΔΕΚ у своїй політиці і антикризових заходах відстоює лівоцентристські позиції.

Вирішальною для ролі партії в партійній системі Кіпру стає не саме кількість її членів у парламенті або зайняття посади Президента. ΕΔΕΚ як досить невелика партія набуває коаліційного потенціалу, потенціалу політичного шантажу. Таким чином, головним фактором партійної ваги стає можливість вплинути на прийняття рішень шляхом вирішального додаткового голосу, або вирішального голосу, як, наприклад, голови парламенту.

СПΙΣΟΚ ΛΙΤΕΡΑΤΥΡΙ:

1. Кипрский парламент выбирает между кризисом и бунтом вкладчиков [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.1prime.ru/banks/20130317/761818314.html>
2. Романюк А. Партії та електоральна політика / А. Романюк, Ю. Шведа. — Львів: ЦПД — «Астролябія», 2005. — 348 с.
3. Δρόμοι ανατροπής. Μεταρρύθμιση παντού [Електронний ресурс] : 12 Παγκύπριο такτικό συνέδριο Παγκύπριο такτικό συνέδριο 5–6 Μαΐου 2012. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Dromoi%20anatropis%20-%20Metarithmisi%20pantou.pdf>
4. Ιδρυτική διακήρυξη ΕΔΕΚ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/idritikidiakiriksi.pdf>
5. Ιστορική ανασκόπηση των βουλευτικών εκλογών στην Κύπρο [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.edek.org.cy/pagepdfs/ekloges_31_iouliou_1960.pdf
6. Καταστατικό ΕΔΕΚ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/katastatiko.pdf>
7. Κυπριακό. Αλλαγή στρατηγικής τώρα [Електронний ресурс] : 12 Παγκύπριο такτικό συνέδριο Παγκύπριο такτικό συνέδριο 5–6 Μαΐου 2012. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Cypriako%20-%20Allagi%20stratigikis.pdf>
8. Κύπρος: ΑΚΕΛ και ΕΔΕΚ θα καταψηφίσουν το κούρεμα των καταθέσεων [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.antinews.gr/2013/03/17/208608/>
9. Κύπρος: ΕΔΕΚ-Λιλλήκας με ουδέτερη στάση στο β' γύρο των εκλογών [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=499056>
10. Οικονομία [Електронний ресурс] : 12 Παγκύπριο такτικό συνέδριο Παγκύπριο такτικό συνέδριο 5–6 Μαΐου 2012. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Oikonomia%20-%20Dromos%20anatropis.pdf>
11. Ομιλία του Γιαννάκη Ομήρου στην ελαρχιακή συνδιάσκεψη ΕΔΕΚ Λευκωσίας με θέμα: «Ηθέση της ΕΔΕΚ απέναντι στην οικονομική κρίση» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.giannakisomirou.com/wordpress/?p=3059>
12. Προγραμματική Διακήρυξη ΕΔΕΚ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.edek.org.cy/page.php?id=2>
13. Στυλιανίδης Σ. Η πολιτική ιστορία της Κύπρου τα τελευταία 25 χρόνια – Μια χαρτογραφική προσέγγιση [Електронний ресурс] / Σ. Στυλιανίδης, Ν. Καρανικόλας // 6ο Εθνικό συνέδριο χαρτογραφίας «Η χαρτογραφία σε εξέλιξη», (22-24 Νοεμβρίου 2000). — Режим доступу: <http://karanik.webpages.auth.gr/main/images/papers/synedria/xeee2000b.pdf>
14. Στυλιανού Μ. Ιστορία των Προεδρικών Εκλογών [Електронний ресурс] / Μ. Στυλιανού // Signalive: Ειδήσεις Κύπρος. — Режим доступу: <http://www.signalive.com/ekloges2013/electionnews/18522>

Стаття надійшла до редакції 02.10.2013

REFERENCES:

1. Kiprskiy parlament vubiraet mejdu krizisom i buntom vkladchikov (The Cypriot parliament chooses between crisis and rebellion of contributors). Regime to access: <http://www.1prime.ru/banks/20130317/761818314.html>
2. *Romanjuk A. Partii ta elektoralna politika (Parties and electoral politics)*. Lviv, 2005, 348 p.
3. Dromi anatropis. Metarifmisi pantou: 12 Pankipriako taktiko sinedrio 5-6 Maiou 2012 (Ways of overthrow. Reforms everywhere: 12th Pancyprian regular conference 5-6 May 2012). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Dromoi%20anatropis%20-%20Metarithmisi%20pantou.pdf>
4. Idritiki diakiriksi EDEK (Constituent declaration). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/idritikidiakiriksi.pdf>

5. Istoriki anaskopisi ton voulevtikon eklogon stin Kipro (Historical overview of the parliamentary elections in Cyprus). Regime to access: http://www.edek.org.cy/pagepdfs/ekloges_31_iouliou_1960.pdf
6. Katastatiko EDEK (Statute of EDEK). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/katastatiko.pdf>
7. Kipriako. Allagi stratigikis tora: 12 Pankipriako taktiko sinedrio 5-6 Maiou 2012 (Cyprus problem. Change of strategy now: 12th Pancyprian regular conference 5-6 May 2012). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Kypriako%20-%20Allagi%20stratigikis.pdf>
8. Kipros: AKEL ke EDEK tha tatapsifisoun to kourema ton katatheseon (Cyprus: AKEL and EDEK would vote against the shearing of deposits). Regime to access: <http://www.antinews.gr/2013/03/17/208608/>
9. Kipros: EDEK-Lilikas me oudeteri stasis to 2 giro ton eklogon (Cyprus: EDEK-Lilikas with neutral stance in the 2nd round of elections). Regime to access: <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=499056>
10. Ikonomia: 12 Pankipriako taktiko sinedrio 5-6 Maiou 2012 (Economy: 12th Pancyprian regular conference 5-6 May 2012). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/pagepdfs/Oikonomia%20-%20Dromos%20anatropis.pdf>
11. Omilia tou Ianaki Omirou stin eparxiaki sindiaskepsi EDEK Levkosias me thema «I thesi tia EDEK apenanti stin ikonomiki krisi» (Yanakis Omirou speech at the provincial Party Congress in Lefkosia on edek position towards to the economic crisis). Regime to access: <http://www.giannakisomirou.com/wordpress/?p=3059>
12. Programmatiki diakiriksi EDEK (EDEK Programm declaration). Regime to access: <http://www.edek.org.cy/page.php?id=2>
13. *Stilianidis S.* I politiki istoria tis Kiprou ta televtea 25 xronia – Mia xartografiki prosengisi (The political history of Cyprus over the last 25 years - Cartographic approach). Regime to access: <http://karanik.webpages.auth.gr/main/images/papers/synedria/xeee2000b.pdf>
14. *Stilianou M.* Istorìa ton Proedrikon eklogon (Histori of Presidential Elections). Regime to access: <http://www.sigmalive.com/ekloges2013/electionnews/18522>

Ясірова Юлія Федорівна – аспірант
 Маріупольський державний університет
 Адреса: 87500, Донецька область, м. Маріуполь, пр-т Будівельників, 129а
 E-mail: juliya_yasirova@ukr.net

Yasirova Yuliia Fedorivna – postgraduate
 Mariupol state university
 Address: 129a, Budivelnukiv Str., Mariupol, Ukraine, 87500
 E-mail: juliya_yasirova@ukr.net